

Інформація
про результати виконання Регіональної цільової програми розвитку
та підтримки малого і середнього підприємництва на 2018-2020 роки
та місцевих програм за 2019 рік

Протягом звітнього періоду підтримка підприємництва в області здійснювалась відповідно до заходів Регіональної цільової програми розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва на 2018-2020 роки, затвердженої розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 02.04.2018 № 272 (зі змінами) (далі – Програма), аналогічних міських і районних програм, реалізації в області законів України: «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», «Про інвестиційну діяльність», «Про адміністративні послуги», інших нормативно-правових актів.

Робота місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування спрямовувалась на забезпечення стабільних умов для створення та функціонування суб'єктів підприємництва, вирішення проблем підприємництва, підвищення ефективності діяльності центрів надання адміністративних послуг, покращання рівня інформаційного забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності та надання кваліфікованої консультативної підтримки, навчання та перенавчання незайнятого населення з орієнтацією на заняття підприємницькою діяльністю тощо.

Стан розвитку малого та середнього підприємництва

За інформацією Державної служби статистики України станом на 01.01.2019 в області діяло *21 843 суб'єкти малого та середнього підприємництва* (далі – МСП). У порівнянні з 2017 роком (21 292) *загальна кількість суб'єктів МСП збільшилась на 2,6 %*.

В області здійснювали діяльність:

3 240 малих та мікропідприємств (*на 1,1 % більше показника 2017 року (3 205)*);

203 середні підприємства (*на 2 % більше попереднього року (199)*);

18 400 фізичних осіб – підприємців (ФОП) . До попереднього року (17 888) *показник збільшився на 2,9 %*).

У малому та середньому бізнесі *зайнято 87,8 тис. осіб, що на 18,7 % менше, ніж у 2017 році (108 тис. осіб)*.

Кількість зайнятих зменшилась:

на малих підприємствах – *на 3,6 % та становила 16,5 тис. осіб (у 2017 – 17,1 тис.)*;

на середніх підприємствах – *на 37,5 % та склала 39 тис. осіб (у 2017 – 62,5 тис.)*.

Зменшення відбулось за рахунок:

переходу до розряду великих суб'єктів господарювання трьох підприємств: НВО ІМПУЛЬС, ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод» та СВФ «АГРОТОН»;

скорочення працівників на підприємствах переробної промисловості:

ПрАТ Лисичанський нафтопереробний завод та дочірніх підприємствах ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання АЗОТ»;

припинення надання звітності до Головного управління статистики у Луганській області підприємствами добувної галузі, які спеціалізуються на видобуванні кам'яного та бурого вугілля та знаходяться на непідконтрольній уряду України території.

Кількість ФОП разом з найманими працівниками збільшилась на 13,8 % та становила 32,3 тис. осіб (у 2017 році – 28,4 тис.).

Кількість найманих працівників у суб'єктів МСП зменшилась на 23,1 % в порівнянні з 2017 роком (88,8 тис.) та становила 68,3 тис. осіб.

Суб'єктами МСП у 2018 році реалізовано продукції (товарів, послуг) на суму 35,1 млрд грн, що менше, ніж у 2017 році (36,8 млрд грн) на 4,6 %.

Середніми підприємствами реалізовано продукції на суму 15,6 млрд грн, що в порівнянні з показником 2017 року (19,7 млрд грн), менше на 20,8 %.

Малі підприємства та ФОП навпаки збільшили обсяг реалізації продукції (товарів, послуг): малі підприємства – на 11,6 %, що склало 12,2 млрд грн (у 2017 році – 11 млрд грн); ФОП – на 18,8 %, що склало 7,2 млрд грн (у 2017 році – 6,1 млрд грн).

За інформацією органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій у 2019 році в області за рахунок МСП створено 3 156 нових робочих місць (у IV кварталі – 512). На малих підприємствах створено 1 235 робочих місць, на середніх – 7, ФОП – 1 914.

I. Створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва

Одним з найбільш дієвих структур, створених органами влади, є центри надання адміністративних послуг (далі – центри). Створення зручних і доступних умов для отримання суб'єктами бізнесових структур та приватними особами адміністративних послуг є пріоритетним напрямком запровадження реформ в Україні. Розширення мережі центрів області та покращання системи надання адміністративних послуг сприяє отриманню суб'єктами МСП швидкого та якісного сервісу за сучасними стандартами.

Станом на 28.12.2019 в регіоні діяло 20 центрів, із них: 10 районних, 4 міських та 6 центрів, які обслуговують об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ). З метою наближення адміністративних послуг до громадян органами місцевого самоврядування створено 15 віддалених робочих місць адміністраторів при п'яти центрах.

Департаментом економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та туризму облдержадміністрації (далі – Департамент) щоквартально здійснюється моніторинг діяльності центрів, за результатами якого розробляються та направляються головам райдержадміністрацій, відповідних міських, селищних та сільських рад рекомендації щодо підвищення ефективності роботи центрів.

Протягом року через центри області суб'єктам господарської діяльності та громадянам надано 447,8 тис. адміністративних послуг. У порівнянні з

2018 роком цей показник зріс в 1,3 рази. В середньому за місяць через центри надавалося 37 тис. адміністративних послуг.

Кількість видів адміністративних послуг, що надається через центри, становить від 71 у центрі Новопокровської селищної ради до 185 у центрі Северодонецької міської ради.

В центрах створено зручні, доступні і прозорі умови для отримання громадянами та суб'єктами господарювання якісних адміністративних послуг, що сприяє розвитку сприятливого бізнес-клімату, запобіганню проявам корупції.

З цією метою Департамент, органи місцевого самоврядування та райдержадміністрації постійно співпрацюють з міжнародними партнерами.

В області для 16 центрів придбано 22 комплекти обладнання з оформлення та видачі паспортних документів. Надання паспортних послуг вже запроваджено через 12 центрів, у тому числі у 2019 році – через 8.

За рахунок міжнародної фінансової підтримки в 2019 році для центрів придбано:

4 комплекти обладнання для оформлення і видачі посвідчення водія та реєстрації транспортного засобу (проект «Демократичне врядування у Східній Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID);

16 мобільних кейсів для надання адміністративних послуг за межами приміщення центрів (проекти «Зміцнення громадської довіри» (UCBI II) USAID, «Реформа управління на сході України II», що виконується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) та Програма ООН із відновлення та розбудови миру);

2 мобільні центри (на 2 робочих місця) на базі автомобіля Ford (Програма ООН із відновлення та розбудови миру);

розроблено чат-бот для Лисичанського центру, за допомогою якого суб'єкти звернення можуть отримати консультації, відстежити стан готовності послуги, оцінити роботу центру та ознайомитися з інформацією про нього (проект «Реформа управління на сході України II» GIZ);

встановлено інформаційну систему «Вулик» на робочі місця адміністраторів у 3 центрах (програма «U-LEAD з Європою», що виконується Шведським агентством з питань міжнародного співробітництва і розвитку (Sida).

Для виявлення та поширення передового досвіду роботи центрів, підвищення ефективності надання адміністративних послуг, відзначення кращих центрів та адміністраторів прийнято розпорядження голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації, якими затверджено порядки проведення щорічних обласних конкурсів «Кращий центр надання адміністративних послуг» (від 11.12.2019 № 994) та «Кращий адміністратор центру надання адміністративних послуг» (від 11.12.2019 № 995). Започаткування таких конкурсів планується у вересні-грудні 2020 року.

Крім того, в області сформована інфраструктура підтримки підприємництва, яка станом на 01.01.2020 представлена 27 об'єктами, з них: 9 бізнес-центрів, 17 кредитних спілок та Луганське відділення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств.

В області створено 41 громадську організацію підприємців, із них 7 зареєстровані на регіональному рівні.

За фінансової підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) в рамках проекту «Мережа НГО – центрів підтримки бізнесу» на Луганщині формується мережа (коаліція) центрів підтримки бізнесу на базі існуючих громадських організацій в районних центрах та громадах. Зазначений проект реалізує ГО «Кремінська бізнес-асоціація», партнерами виступили: ГО «Покоління «ЗЕД», м. Сєверодонецьк; ГО «Батьківська спільнота», м. Попасна; ГО «Наш Дім Сватівщина», м. Сватове; ГО «Красноріченська ініціатива», смт Красноріченське Кремінського району; ГО «Союз підприємців Новоайдарського району», смт Новоайдар.

При облдержадміністрації створена регіональна рада підприємців, яка є консультативно-дорадчим органом. При міських радах міст обласного значення та райдержадміністраціях створені і працюють 17 консультативно-дорадчих органів:

4 ради підприємців – при Кремінській, Новоайдарській, Сватівській та Старобільській райдержадміністраціях;

галузева рада підприємців – при Станично-Луганській райдержадміністрації;

3 координаційні ради з питань розвитку підприємництва – при Лисичанській, Сєверодонецькій міських радах та Старобільській райдержадміністрації;

7 робочих груп з питань сприяння розвитку малого підприємництва – при Білокуракинській, Кремінській, Міловській, Новопсковській, Попаснянській, Станично-Луганській і Троїцькій райдержадміністраціях;

2 інші консультативно-дорадчі органи з питань підприємництва – при Станично-Луганській райдержадміністрації та Сєверодонецькій міській раді.

II. Покращання доступу суб'єктів малого та середнього підприємництва до фінансування та інвестиційна підтримка

Орієнтовні обсяги фінансування на реалізацію заходів Програми склали 16 529,8 тис. грн, із них з обласного бюджету – 2 620,0 тис. грн, інших джерел – 13 909,8 тис. грн.

Протягом 2019 року на реалізацію заходів Програми фактично використано 3 231,7 тис. грн з інших джерел, що складає 99,8 % до запланованої суми фінансування у 2019 році. Кошти направлені на:

надання одноразової виплати по безробіттю 54 особам для відкриття власної справи за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття – 2 058,6 тис. грн;

професійне навчання для самостійної зайнятості та подальшого працевлаштування у сфері МСП за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття – 1 122,6 тис. грн;

організацію та проведення ДП «Луганський регіональний науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації» (далі – ДП «Луганськстандартметрологія») навчальних семінарів у сфері харчової

промисловості – 4,5 тис. грн;

організацію та проведення ГО «Агенція місцевого розвитку» м. Щастя зустрічі з питань розвитку соціального підприємництва, 2 тренінгів на теми: «Проектний менеджмент та управління проектами», «Написання бізнес-планів для діючих ФОП з метою розширення бізнесу» – 46 тис. грн.

У минулому році на реалізацію міських і районних програм розвитку та підтримки підприємництва використано 6,3 млн грн (у IV кварталі – 1,6 млн грн), із них з місцевих бюджетів – 371,9 тис. грн.

Із місцевих бюджетів (371,9 тис. грн) кошти використано на:

проведення районного конкурсу «Кращий роботодавець» Кременською райдержадміністрацією – 6,43 тис. грн;

організацію та проведення урочистих заходів, приурочених до Дня підприємця у Старобільському, Кременському, Міловському районах та м. Сєвєродонецьк – 39,72 тис. грн.

розробку історико-архітектурного опорного плану з визначенням меж та режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів, проведення інвентаризації земель, компенсацію частини суми кредиту на заходи з енергозбереження для населення та ОСББ у м. Лисичанськ – 325,75 тис. грн.

В регіоні діють одна філія та 120 відокремлених підрозділів 12 банків України, головні офіси яких розташовані у м. Києві. Банківськими установами області здійснюється кредитна підтримка суб'єктів МСП. У 2019 році відділеннями ПАТ «Державний ощадний банк України» та АТ КБ «Приватбанк» 410 суб'єктам підприємництва надано кредитів на суму 109,63 млн грн (у IV кварталі – 124 кредити на суму 45,24 млн грн).

Разом із тим через центри зайнятості області отримали одноразову виплату допомоги по безробіттю та відкрили власну справу 54 безробітні особи, з них: 26 осіб – жінки, 17 – молодь у віці до 35 років, 14 – учасники ООС. Підтримано 54 бізнес-проекти безробітних на загальну суму 2 058,6 тис. грн. Для своєї підприємницької діяльності вони обрали: виробництво хліба та хлібобулочних виробів, розведення тварин, вирощування овочів, оптову та роздрібну торгівлю, будівництво, виготовлення виробів з бетону, виробництво дерев'яних будівельних конструкцій, механічне оброблення металевих виробів, вантажний автомобільний транспорт, сферу бухгалтерського обліку та аудиту, надання послуг перукарнями та салонами краси тощо.

Для впровадження державних програм підтримки агропромислового комплексу на Луганщині Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації організовувались кущові та виїзні наради до міст та районів області з метою роз'яснення алгоритму їх реалізації. За результатами, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 300, на конкурсній основі Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації відібрано 29 виробників сільськогосподарської продукції, яких включено до реєстру підприємців, що мають право на отримання компенсації відсоткової ставки за залученими банківськими кредитами на загальну суму 5,5 млн грн.

Загалом у 2019 році сільгосптоваровиробники області за державними

програмами отримали допомогу на суму майже 69 млн грн.

В регіоні *розпочалася реалізація програми «FinancEast»* в рамках проєкту «Підтримка Європейського Союзу для Сходу України», що фінансується Німецьким державним банком розвитку (KfW) через Німецько-Український Фонд (НУФ). Метою програми є відновлення фінансування інвестиційних проєктів мікро, малих і середніх підприємств, які зареєстровані або здійснюють діяльність на підконтрольних уряду України територіях Донецької і Луганської областей. Реалізація програми «FinancEast» забезпечить фінансування інвестиційних проєктів підприємців через установи-партнери: АТ «Ощадбанк», АБ «Укргазбанк», ТОВ «ОТП Лізинг». Суб'єкт підприємництва, залучивши кредит на реалізацію інвестиційного проєкту в банках-партнерах, отримує компенсацію у розмірі 50 % від загальної суми інвестиційного проєкту.

У грудні філією-Луганське обласне управління АТ «Ощадбанк» вже *підписано 5 кредитних угод* та перший підприємець в області з смт. Мілове отримав фінансову підтримку в сумі 204,6 тис. грн. (сума кредиту 1,9 млн грн) у вигляді субсидії на відшкодування 50% власного внеску для подальшої закупівлі основних засобів.

З метою інвестиційної підтримки МСП та залучення міжнародної технічної допомоги для підприємців регіону організовано низку заходів:

зустріч на тему: «Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР): фінансовий партнер для представників малого та середнього бізнесу» (15 березня, м. Северодонецьк), на якій представлено короткий огляд діяльності ЄБРР в Україні та розглянуті можливості і критерії участі підприємств у грантових та кредитних програмах (14 учасників);

семінар «Участь у європейських торговельних форумах та виставках: можливості для українського бізнесу» (07 червня, м. Северодонецьк) за підтримки Представництва Європейського Союзу (ЄС) в Україні (10 суб'єктів МСП);

круглий стіл «SMART-спеціалізація як результат співпраці влади, бізнесу і науки» за участі Українського інституту міжнародної політики (12 червня, м. Северодонецьк), у роботі якого взяли участь науковці, підприємці (3 учасники), громадські організації та органи місцевого самоврядування;

презентацію програми «FinancEast» в рамках Проєкту «Підтримка Європейського Союзу для Сходу України» (03 липня, м. Северодонецьк), що реалізується KfW через НУФ (26 суб'єктів МСП);

робочу зустріч з питань кредитування інвестиційних проєктів суб'єктів МСП області з керівниками банківських установ та представниками бізнесу (12 підприємців).

Суб'єкти МСП брали участь у 5-ти форумах: *3-х міжнародного та 2-х регіонального значення:*

Другому форумі регіонів України та Республіки Білорусь (3-4 жовтня, м. Житомир), де ТОВ «Сватівська олія» (м. Сватове) та ТОВ «ТЕТРА» (м. Лисичанськ) взяли участь у презентації економічного потенціалу регіонів України, переговорах між представниками українських та білоруських компаній, широкомасштабному ярмарку продукції та виробів декоративно-прикладного

мистецтва. Форум спрямований на розвиток відносин між двома країнами, зміцнення економічних та гуманітарних зв'язків;

Першому інвестиційному форумі «RE:THINK. Invest in Ukraine» (29 жовтня, м. Маріуполь), організованому з ініціативи Президента України, де представлено 26 інвестиційних проєктів від Луганської області, з яких 13 – бізнес-проєкти. Захід передбачав залучення понад 10 млрд євро на відновлення Донецької та Луганської областей;

форумі розвитку фермерства «Агропорт Захід Львів 2019» (21-23 березня, м. Львів), який відбувся за підтримки продовольчої сільськогосподарської організації ООН в Україні (FAO);

I Форумі Регіональної Коаліції Луганської області «Від спільного бачення до економічного зростання» (20 листопада, м. Северодонецьк), організованому за підтримки проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID, під час якого за участі народних депутатів України, представників облдержадміністрації, бізнесу, органів місцевого самоврядування, міжнародних організацій, експертів та науковців обговорили найактуальніші для регіону питання: економіка в сільських територіях, енергетична безпека та інфраструктура, послуги та соціальна згуртованість;

Другому регіональному форумі «Український індустріальний тиждень Луганщини» (листопад, м. Северодонецьк), де 15 компаній та підприємств продемонстрували свій потенціал у сфері індустріального розвитку, окреслили можливості співпраці з державними структурами та європейськими партнерами.

Невід'ємною складовою інвестиційної діяльності є виставкова діяльність, яка виступає однією з найбільш актуальних сфер сучасної світової економіки, культури та розвитку суспільства. Участь у виставках дозволяє дізнатись більше про очікування споживачів, розширити базу даних за контактами, встановити нові відносини та обмінятись досвідом.

Підприємці області були учасниками 6-ти виставок: 3-х міжнародних, однієї національної та 2-х регіональних:

X Міжнародної агропромислової виставки (21-23 березня, м. Львів) в рамках форуму «Агропорт Захід Львів 2019», в якій взяли участь 7 фермерських господарств та кооперативів;

XXXI Міжнародної агропромислової виставки «Агро - 2019» (4-7 червня, м. Київ), яку відвідали 62 учасники від Луганщини, з них: 13 сільгосптоваровиробників презентували свою продукцію на стенді області. До Каталогу підприємств агропромислового комплексу України включено 24 суб'єкти МСП;

26-ого Міжнародного туристичного салону «Україна» – UITM'2019» (02-04 жовтня, м. Київ). Під час цієї виставки ГО «Туристична асоціація Луганської області» та представники індустрії туризму Біловодського, Сватівського та Старобільського районів представили регіон та його туристичні пропозиції. Окремим стендом ФОП Васильєв І.І. Сватівського району (пасіка «Медове джерело») представив виставку меду, продуктів бджільництва та натуральну косметику на їх основі. Для суб'єктів МСП захід

став ефективним інструментом просування своєї продукції, майданчиком для спілкування, вивчення нових напрямків в туризмі, налагодження бізнес-зв'язків, адже основний напрямок виставки – це бізнес для бізнесу;

масштабної *виставки малого та середнього бізнесу «Схід-Експо 2019»* (8-9 листопада, м. Київ), яка відбулась в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки ЄС, урядів Польщі та Японії й зібрала разом підприємців із Луганської, Донецької та Запорізької областей (узбережжя Азовського моря). *Свою продукцію презентували 26 підприємств хімічної, целюлозно-паперової, легкої та харчової промисловості Луганщини.* Взяли участь у B2B-переговорах 14 підприємств, які представили свої можливості та потужності у більш вузьких профільних сферах. Майстри декоративно-ужиткового мистецтва Луганщини продемонстрували свої вироби шляхом проведення майстер-класів. В показі мод від виробників одягу взяла участь модельєр з м. Лисичанськ (ТМ «Be easy»). В конкурсі молодих кінорежисерів представлені роботи про монтессорі-студію «Максимум у дитинстві» (м. Северодонецьк). Відбулась презентація веломайстерні (сmt Станиця-Луганська) та кав'ярні (м. Лисичанськ). В рамках заходу відбувся прем'єрний показ відеоробіт мотиваційної кампанії (12 відео-історій) про підприємців зі Сходу України «Великі історії малого бізнесу», створених за фінансової підтримки ПРООН;

виставки-презентації «Луганщина туристична: пізнаємо, розвиваємо, подорожуємо» (24 серпня, м. Северодонецьк), яка організована в рамках обласних святкових заходів з нагоди 28-ї річниці Незалежності України, під час якої підприємці представили композиції предметів декоративно-ужиткового мистецтва, витвори власного виробництва, туристичний потенціал регіону;

виставки товарів власного виробництва, яка відбулась під час I Форуму Регіональної Коаліції Луганської області «Від спільного бачення до економічного зростання», де суб'єкти підприємництва презентували: вироби зі скла (ТОВ «Тетра»), поліграфічні вироби (ТОВ «Фокспрінт»), продукцію автохімії (ТОВ «Східна Хімічна Компанія»).

Крім того, підприємці Луганщини брали участь у *навчальних візитах до Республіки Польща в рамках Програми ООН із відновлення та розбудови миру:* за напрямком «Харчова промисловість» (09-13 вересня) – 10 представників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів області, за напрямком «Текстильне виробництво» (17-23 листопада) – 8 представників підприємницької діяльності. Під час візитів учасники ознайомились з успішним практичним досвідом польських підприємств та бізнес-орієнтованих організацій для стимулювання економічного зростання і підвищення ефективності виробництва в регіоні.

Налагоджена *співпраця з міжнародними організаціями та програмами*, які діють на території області: ПРООН, USAID, Міжнародною організацією з міграції (МОМ), Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (МКЧХ), Данською радою у справах біженців (DRC), Норвезькою радою у справах біженців (NRC), організацією Дитячі Містечка України (СОС) тощо.

Програмою ООН із відновлення та розбудови миру протягом вересня-жовтня *проведено 2 конкурси бізнес-грантів серед суб'єктів МСП Луганської та Донецької областей. За результатами конкурсів присуджено 78 грантів суб'єктам з Луганської області (конкурс 1 – 61 грант, конкурс 2 – 17 грантів) на загальну суму 11,3 млн грн (8,8 млн грн та 2,5 млн грн відповідно). Наприклад, за результатами вищезазначених конкурсів два підприємці Білокуракинського району отримали грантову допомогу для закупівлі сівалок зернових, 4 підприємці Кременського району – розширення спортивного закладу та реалізації проєкту «Активний туризм», 9 осіб Попаснянського району – ведення бізнесу в сфері надання послуг тощо.*

В рамках виконання проєкту «Підтримка Євросоюзом сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування» ПРООН *створено бджолярський обслуговуючий кооператив «Білмедагро» в Білокуракинській ОТГ, який отримав грант у вигляді бджолярського обладнання на суму 124 тис. грн.*

МОМ *надано грантову допомогу підприємцю, який планує займатися виробництвом хлібобулочних виробів в смт Новоайдар, у вигляді обладнання для міні пекарні.*

Програмою МКЧХ «Підтримка домогосподарств» *надано 18 домогосподарствам Новоайдарського району по 26 тис. грн для початку/відновлення джерела власного прибутку за напрямками: надання послуг аніматора, перукаря, виготовлення кондитерських виробів, переробка молока, овочівництво, бджолярство.*

В рамках реалізації проєкту «Євросоюз для молоді: можливості працевлаштування та стабільність» СОС *2 мешканці м. Старобільська отримали гранти на загальну суму 183 тис. грн та відкрили власний бізнес (кофейня з продажу фаст-фуду та ювелірна майстерня). За результатами II етапу реалізації проєкту СОС один учасник отримав грантову допомогу на суму 50 тис. грн для створення майстерні з ремонту мобільних телефонів у м. Старобільськ.*

ГО «Агенція місцевого розвитку» міста Щастя *провела зустріч з питань розвитку соціального підприємництва, учасниками якої стали 15 підприємців, 2 тренінги на теми: «Проектний менеджмент та управління проєктами» для 34 осіб і «Написання бізнес-планів для діючих ФОП з метою розширення бізнесу» для 13 осіб.*

Крім того, громадською організацією *надано 17 підприємцям практичну допомогу щодо заповнення заявок та розробки бізнес-планів для отримання грантів на розвиток власного бізнесу в рамках проєкту «Економічна підтримка Східної України» USAID та 7 особам – для отримання грантів на створення додаткових робочих місць в рамках проєкту «Підтримка малого і середнього підприємництва» ПРООН.*

Для насичення споживчого ринку основними продовольчими товарами в містах та районних центрах області регулярно проводяться ярмаркові заходи, на яких реалізується сільськогосподарська продукція. Станом на 01.12.2019 *проведено 828 ярмаркових заходів, де реалізовано продукції на суму 68,9 млн грн.*

III. Інформаційно-консультаційне забезпечення та популяризація підприємництва

Під керівництвом голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації проведено 4 робочі зустрічі з: керівниками провідних підприємств області, сільськогосподарських та переробних підприємств, підприємств – імпортерів та представниками малого і середнього бізнесу. Під час зустрічей обговорювались питання:

залучення інвестицій, збереження кадрового потенціалу, енергетичної незалежності Луганщини, будівництва залізничної гілки, що з'єднає значну частину території області зі всеукраїнською мережею, покращення логістики, переваги реформи децентралізації;

сплати податків суб'єктами підприємництва за місцем реєстрації, розмитнення товарів Луганською митницею та отримання сертифіката походження товару EUR.1 при його експорті до країн ЄС;

встановлення взаємодії між органами державної влади та бізнесу у сфері зовнішньоекономічної діяльності в частині здійснення імпорту товарів та сплати митних платежів.

Разом із тим, з метою вивчення нагальних питань, які турбують підприємців, голова обласної державної адміністрації – керівник обласної військово-цивільної адміністрації здійснив робочі поїздки до Біловодського та Троїцького районів області та відвідав місцеві підприємства. Зокрема, взяв участь у відкритті пункту прийому і первинної переробки молока, ознайомився з виробничою діяльністю м'ясоцеху ПСП «Агрофірма Привілля», оглянув сучасні олійно-пресовий, олійно-екстракційний цехи, цех грануляції ТОВ «Агро Кепітал Груп ЛТД», оснащені новітнім обладнанням для переробки соняшника, відвідав ферму з вирощування племінних свинок полтавської м'ясної породи та товарної свинини ТОВ «Племінний завод «Біловодський».

З метою стимулювання розвитку професійних навичок, самостійності, пізнавальної активності підприємців та вивчення нагальних питань в регіоні проведено 16 зустрічей, конференцію та 13 семінарів за участі суб'єктів бізнесу.

В рамках Програми ООН із відновлення та розбудови миру спеціалісти ПРООН спільно з представниками департаментів: економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та туризму, освіти і науки облдержадміністрації, центрів зайнятості регіону, професійно-технічних училищ провели 15 виїзних зустрічей на тему: «Вивчення проблем розвитку підприємництва, зайнятості населення та розвитку професійної освіти молоді та дорослих в містах та районах Луганської області», за результатами яких визначено проблемні питання підприємництва та потребу ринку праці регіону на найближчі три роки. Як підсумок виїзних зустрічей, у жовтні відбувся обласний презентаційний форум «Живи та працюй в Україні» за участі 5 представників бізнесу, метою якого є підвищення іміджу робітничих професій та формування бажання молоді отримати затребувану спеціальність і залишитися працювати на рідній землі.

В рамках свого візиту до Луганської області представники проекту FORBIZ (19-20 вересня) зустрілись із суб'єктами МСП (12 підприємців) та

обговорили проблемні питання розвитку підприємництва та шляхи їх вирішення як на державному, так і регіональному рівнях.

Спеціалістами ДП «Луганськстандартметрологія» у сфері харчової промисловості *проведено 10 навчальних семінарів* на теми: «Актуальні питання впровадження системи управління безпечністю харчових продуктів відповідно до вимог ДСТУ ISO 22000:2007», «Пошук інноваційних шляхів розвитку інфраструктури в області, посилення експортної спроможності української продукції, залучення передового міжнародного досвіду в розвиток сфери технічного регулювання України для усунення технічних бар'єрів в торгівлі».

За участі 45 виробників сільськогосподарської продукції та фермерів відбулась *науково-практична конференція* (14 березня, м. Сєвєродонецьк), в рамках якої *надано методичні рекомендації* щодо раціонального використання земель, визначення посівної якості насінневого матеріалу, виробничої та фітосанітарної безпеки.

В Білокуракинському районі підприємством «УкрАгроСтар», на базі якого створено насінницьке господарство, спільно з Інститутом фізіології рослин і генетики НАН України імені В. Моргуна *проведено три регіональні семінари*:

«*День поля*» (20 червня) – в с. Просторе, у ході якого учасники (94 особи) оглянули демо-поля елітних сортів озимої пшениці, ознайомились з кращими сортами колосових культур, сучасними технологіями в рослинництві;

«*II-й Східний День поля*» (25 червня) – в с. Бунчуківка (СТОВ «Україна»), де презентовано насінневі ділянки гороху, нуту, сої, сочевиці, льону, проса, люцерни, суданської трави, ярого ячменю, понад 70 гібридів кукурудзи й 80 гібридів соняшнику та сучасну техніку (129 учасників);

«*День поля*» (20 серпня) – в смт Білокуракине (ПРАТ СВФ «Агротон»), де присутні оглянули демонстраційний полігон з понад 250 гібридів соняшнику іноземної та вітчизняної селекції, представники фірм-дистриб'юторів надали вичерпну інформацію щодо основних технологічних процесів (152 особи).

В Марківському районі (с. Олексіївка) відбувся *районний семінар «День поля – 2019»* (29 серпня) за фінансової підтримки ТОВ «Спектр Агро» (м. Рубіжне) та компанії «ТІМАС АГРО» (м. Київ), де 50 аграріїв області оглянули демонстраційне поле зернових та бобових культур фермерського господарства «ГОРОХОВ».

Для обміну досвідом підприємці області *взяли участь у навчальних візитах* до інших регіонів країни:

м. Львів та Львівської області (у січні) в рамках реалізації проєкту «Підтримка економічного відновлення у Східному регіоні України» ПРООН – *11 представників готельно-ресторанного бізнесу*, де ознайомились з найкращими практиками вказаної сфери бізнесу, напрацюваннями львівських підприємців;

Бродівського району Львівської області (у лютому) – *8 фермерів* відвідали декілька сімейних ферм та взяли участь у практичному семінарі «Діяльність молочних кооперативів».

Виробники сільськогосподарської продукції *були учасниками 3 тренінгів у: м. Дніпро* (липень) – з питань перспектив розвитку кооперативного руху та

гендерної інтеграції у виробництві (10 учасників);

м. *Полтава* (серпень) – на тему: «Матковиведення у бджільництві», де розглядалися питання з підготовки пасік до атестації, оформлення документів зі створення племінних пасік та репродукторів (10 осіб);

м. *Севєродонецьк* (грудень) – з основ впровадження системи управління безпекою харчових продуктів за стандартом ISO 22000 (НАССР) (26 суб'єктів підприємництва).

В області *проводилися урочистості регіонального рівня, присвячені Дню фермера* (м. Старобільськ), *Дню підприємця та Дню туризму* (м. Севєродонецьк), під час яких кращі підприємці, працівники агропромислової і туристичної галузей отримали обласні відзнаки.

Для популяризації місцевих товаровиробників *під гаслом «Купуй луганське – підтримай Луганщину»* на сайті облдержадміністрації запроваджено інформування населення області про їх діяльність. На теперішній час *презентовано 11 підприємств області.*

Для популяризації підприємництва в сільській місцевості *Кремінською райдержадміністрацією проведено районний конкурс «Кращий роботодавець».*

Представниками міжнародних організацій та програм в сільській місцевості *організовано низку заходів за участі представників бізнесу.*

На базі центрів зайнятості Програмою ООН із відновлення та розбудови миру в містах: *Кремінна, Лисичанськ, Рубіжне, Сватове, Севєродонецьк, Старобільськ, Попасна, Золоте (Попаснянський район) та селища міського типу: Біловодськ, Білокуракине, Марківка, Мілове, Новоайдар, Новопсков, Станиця Луганська, Троїцьке проведено (серпень-жовтень) 5-ти денні бізнес-тренінги з розвитку навичок підприємництва, створення бізнес ідей, складання бізнес-планів.* Метою навчальної програми є допомога у започаткуванні, відновленні чи розширенні підприємницької діяльності, участь учасників тренінгів в конкурсних відборах для отримання грантів.

В м. *Попасна* спеціалістами МКЧХ проведено *два семінари з питання створення/розвитку бізнесу (66 осіб), DRC та ПРООН – по одному семінару (20 учасників), USAID – тренінг по бізнес імітації (10 підприємців).*

В смт *Троїцьке* представники NRC організували *семінар з питань участі мешканців району у програмі «Агро-гранти» в сфері розвитку бджільництва (7 осіб), USAID – два семінари щодо можливостей програми «Агросільрозвиток» за напрямом бджільництво та вирощування овочів (12 учасників).*

В смт *Новоайдар* представниками NRC проведено *семінар «Про підприємництво та порядок започаткування власної справи» (9 осіб), ПРООН – тренінг «Ведення бізнесу в умовах конфліктного середовища» (18 осіб), у рамках програми «Підтримка домогосподарств» МКЧХ – тренінг з написання бізнес-планів для початку/відновлення джерела прибутку домогосподарства з подальшою реєстрацією підприємницької діяльності (54 особи).*

В м. *Старобільську* представниками міжнародної фінансової корпорації IFC і World Bank Group організовано *2 тренінги на теми: «Управління фінансами сільськогосподарських підприємств» і «Аграрні розписки. Бізнес можливості для*

кредиторів» (29 фермерів), USAID – *зустріч* з питань відкриття власної справи, пошуку нових ринків збуту (15 учасників).

В межах реалізації проєкту «Євросоюз для молоді: можливості працевлаштування та стабільність» організації «Дитячі містечка Україна» (СОС) в м. Старобільськ проведено *навчальний курс* «Навички трудового господарства», участь у якому взяли 24 особи, із них, 6 учасників проходять *тренінг* з написання бізнес-проєктів, 18 – професійне навчання з подальшим стажуванням та працевлаштуванням.

В смт Білокуракине спеціалістами USAID організовано «*круглий стіл*», під час якого розглядалися питання реалізації проєкту «Економічна підтримка Східної України» (9 підприємців).

В рамках виконання проєкту «Підтримка Євросоюзом сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування» ПРООН ГО «Агенція регіонального розвитку Східного Донбасу» спільно з органами місцевої влади *реалізує проєкт* «Створення місцевих кооперативів в Білокуракинській ОТГ». Зокрема, проведено *6 навчальних тренінгів та семінарів-консультацій* від передових лекторів щодо основ кооперації, маркетингу, підготовки, написання та оформлення бізнес-планів, в яких взяли участь 67 осіб.

В рамках проєкту «Мережа НГО – центрів підтримки бізнесу» ПРООН в містах: Северодонецьк, Попасна, Сватове та селищах міського типу: Красноріченське Кременського району, Новоайдар Новоайдарського району проведено «*круглі столи*» з презентацією проєкту (51 учасник) та *тренінги* з питань діяльності центру підтримки бізнесу, інформаційної підтримки щодо грантових програм, надання послуг підприємцям зі складання бізнес-плану та представництва інтересів бізнесу в органах влади (30 фахівців громадських організацій, представників бізнесу, менторів).

На офіційному вебсайті облдержадміністрації та вебсторінці Департаменту постійно оновлюються розділи: «Підприємництво», «Адміністративні послуги» та «Регуляторна політика», на яких розміщується для підприємницьких структур необхідна та корисна інформація. Окремі розділи з питань підприємницької діяльності створені та оновлюються на офіційних вебсайтах райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Протягом року на офіційному вебсайті облдержадміністрації та вебсторінці Департаменту розміщено 11 інформаційних повідомлень для підприємців області та населення (IV квартал – 3) про:

надання в рамках програми «Конкурентоспроможна економіка України» USAID грантової підтримки для соціальних підприємств, яка покриватиме планування, організацію та фінансування торгових місій/заходів, відвідування та участь груп підприємств у виставках;

реалізацію нового проєкту МОМ, що має на меті зміцнення економічного потенціалу ВПО та населення, яке зазнало наслідків конфлікту, і передбачає надання грантів для розвитку/започаткування власної справи;

цифрову платформу підтримки українського МСП Merezha, запущену ЄБРР і ЄС в рамках ініціативи EU4Business, за допомогою якої бізнес-послуги стануть

персоналізованими та доступними для кожного підприємця.

До бізнесових структур доводилось 16 інформаційних повідомлень (IV квартал – 4) про можливу участь у:

навчанні з розвитку бізнес-навичок (11-17 листопада, м. Запоріжжя) для жінок зі Сходу України з подальшою участю у конкурсі на отримання грантової допомоги, яке проводилось Естонською радою у справах біженців спільно з Запорізьким благодійним фондом «Єдність за майбутнє»;

навчанні на тему: «GoEXPORT: вихід на нові ринки» (грудень, м. Львів) для українських діючих експортерів або готових до експорту компаній, що проводилось Львівською бізнес-школою Українського католицького університету (LvBS) в рамках ініціативи ЄС EU4Business за підтримки ЄБРР;

двох торгових місіях: українських виробників сектору легкої промисловості – до Данії (02-05.03.2020, міста: Горсенс, Копенгаген), сектору агро- та харчової промисловості – до Туреччини (10-12.02.2020, м. Стамбул), які відбудуться за підтримки Офісу з просування експорту України, ЄБРР в рамках ініціативи ЄС EU4Business.

З метою інформування підприємців про вільні приміщення Департаментом створено та оновлюється *обласний реєстр вільних приміщень* державної та комунальної власності, що пропонуються для викупу або передачі в оренду суб'єктам підприємництва для здійснення ними підприємницької діяльності. Реєстр розміщено на вебсторінці Департаменту у розділі «Підприємництво» (підрозділ «На допомогу підприємцю»).

Станом на 01.01.2020 в області налічувалось 279 вільних нежитлових приміщень державної та комунальної власності загальною площею 71,5 тис. м², із них у містах – 11,9 тис. м², районах – 59,5 тис. м². Протягом року підприємницьким структурам передано в оренду 297 приміщень загальною площею 77,1 тис. м² та у власність – 8 приміщень загальною площею 6,2 тис. м².

Департаментом розроблена та постійно оновлюється база даних *інвестиційних ресурсів області «Зручно. INVESTBASE»*, яка розміщена на офіційному сайті облдержадміністрації. База даних наповнена актуальними даними, містить інформацію щодо вільних земельних ділянок, у тому числі і промислового призначення, об'єктів нерухомості, об'єктів Фонду державного майна України, водних ресурсів, наявних корисних копалин, сировини для переробки, трудового потенціалу та комерційні пропозиції.

Суб'єкти МСП залучаються до виконання робіт / послуг за державні кошти. Протягом року до участі залучено 982 суб'єкти малого та середнього підприємництва. За результатами укладено 1 996 договорів на суму 182,6 млн грн (IV квартал – 273 та 54,8 млн грн відповідно).

Для підвищення кваліфікації персоналу підприємств регіону, опанування нових вимог законодавства у сфері стандартизації, метрології, сертифікації та оцінки відповідності спеціалістами ДП «Луганськстандартметрологія» надано 117 консультацій суб'єктам МСП (у IV кварталі – 31).

Агенцією регіонального розвитку Луганської області надавались *консультації* з питань підтримки сімейних фермерських господарств та розробки

бізнес-планів (11 суб'єктів МСП), ГО «Агенція місцевого розвитку» міста Щастя – з питань організації роботи соціального бізнесу та подання звітів до контролюючих органів (16 підприємців), ГО «Кремінська бізнес-асоціація» – змін в оподаткуванні та фандрайзингу (34 особи).

На базі центрів зайнятості в містах Сєверодонецьку та Старобільську здійснюють діяльність *Консалтингові центри*, робота яких планується за двома напрямками: відкриття власної справи і підтримка діючого бізнесу.

Так, для *безробітних* (350 осіб), які планують започаткувати власну справу, проведено 29 інформаційних заходів (IV квартал – 7), 12 «Днів відкритих дверей», 13 «Презентацій роботодавця» для 200 осіб.

Із залученням бізнес-тренерів соціального партнера ТзОВ «Вектор успіху» відбулось 2 тренінги «Як започаткувати власну справу або формула успіху» та «Бізнес планування». В рамках проекту «Економічна підтримка Східної України» USAID проведено тренінг «Теоретичні та практичні аспекти проведення перевірок суб'єктів господарювання контролюючими органами в Україні».

Для роботодавців (800 осіб) організовано 80 різноманітних заходів: *семінари, наради, круглі столи* (IV квартал – 36). Так, за участю представників територіальних підрозділів Пенсійного фонду, Державної податкової служби, Держпраці, Держпродспоживслужби для роботодавців проведено *зустрічі та семінари*: «Втрата страхового стажу як проблема сьогодення», «Договори цивільно-правового характеру. Варто чи ні?!», «Легалізація зайнятості, організація тимчасових робіт», «Знання законодавства про працю, зайнятість та соціальне страхування – основа успішного функціонування підприємництва», «Права споживача: корисні поради» тощо.

Крім того, Консалтинговими центрами надано 972 *індивідуальні та 39 групових консультацій* з питань організації та провадження підприємницької діяльності (IV квартал – 453). Спеціалісти Консалтингових центрів здійснюють супровід та надають консультаційну підтримку особам, які розпочали підприємницьку діяльність завдяки отриманню одноразової допомоги по безробіттю.

Для оперативного вирішення актуальних питань, які стосуються підприємницької діяльності, в області *працюють «гарячі лінії» для підприємців*, утворені при міських радах міст обласного значення та райдержадміністраціях. На «гарячі лінії» від підприємців надійшло 303 звернення (IV квартал – 70), на які було надано роз'яснення.

Також здійснює свою діяльність державна установа «Луганський обласний контактний центр», основними завданнями якого є: сприяння вирішенню питань, з якими громадяни, в тому числі й підприємці, звертаються до органів державної та місцевої влади шляхом надання консультативно-правових послуг відповідно до чинного законодавства.

При райдержадміністраціях працюють 10 *виїзних консультаційних пунктів*, робота яких направлена на залучення сільського населення області до підприємницької діяльності, створення нових робочих місць. З початку року ними здійснено 143 *виїзди* (IV квартал – 43) та надано 445 *консультацій* (IV квартал – 146).

IV. Навчання, підготовка та перепідготовка кадрів для сфери підприємництва

Центрами зайнятості області проводилася робота з формування груп з числа безробітних громадян на навчання для самостійної зайнятості та подальшого працевлаштування у сфері малого бізнесу. Протягом року за курсом «Основи бізнес-планування» направлено на навчання 53 особи, з них: 14 учасників ООС, 2 внутрішньо переміщені особи.

На навчання за професіями «Продавець продовольчих товарів», «Продавець непродовольчих товарів», «Манікюрник», «Перукар», «Візажист», «Кухар», «Кондитер», «Швачка», «Кравець», «Маляр», «Штукатур», «Адміністратор», «Електрогазозварник», «Токар», «Верстатник деревообробних верстатів», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Водій автотранспортних засобів», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», що сприяють започаткуванню власної справи, направлено 313 безробітних осіб. Із них: 5 осіб з інвалідністю, 186 жінок, 171 особа у віці до 35 років, 109 мешканців сільської місцевості, 20 внутрішньо переміщених осіб, 26 учасників ООС.

Загалом центрами зайнятості області протягом року проведено 205 інформаційних заходів, у яких взяли участь 2 548 осіб:

135 семінарів «Як розпочати свій бізнес?» – 1 599 осіб;

28 тренінгів із залученням кваліфікованих тренерів-психологів – 427 осіб;

42 групові заходи «Презентації професій» – 522 безробітні громадянина.

Луганською обласною службою зайнятості вжито заходів щодо інформування населення про можливість започаткування власної справи. Так, з цією метою в інформаційних секторах центрів зайнятості області функціонують куточки «Розпочніть власну справу» для майбутніх підприємців, де розміщена інформація щодо різних аспектів ведення підприємницької діяльності. Для візуалізації досвіду успішних підприємців з числа колишніх безробітних заведені та оновлені фотоальбоми «Історія мого успіху».

Запорізьким благодійним фондом «Єдність за майбутнє» спільно з Естонською Радою у справах біженців проведено навчання з розвитку бізнес-навичок (11-17 листопада, м. Запоріжжя) для жінок зі Сходу України, у якому взяли участь 13 жінок з Луганщини. Учасниці отримали практичні навички з шиття, в'язання, вишивання та манікюру, розробили прототипи своїх бізнес-ідей, бізнес-плани, підготували відповідні презентації. За результатами конкурсного відбору визначено 5 команд-переможців, які отримали гранти для розвитку свого бізнесу, серед них команда з м. Рубіжне «Art-stale» (5 жінок, розмір гранту – 80 тис. грн).

Система освіти області представлена 304 закладами, з них: 280 загальної середньої освіти, 23 – професійної (професійно-технічної), 12 – вищої освіти.

Учні 10-11 класів загальної середньої освіти на профільному рівні вивчають предмет «Економіка» та проходять курс «Фінансова грамотність». Відповідно до державних стандартів професійно-технічної освіти навчальний предмет «Основи галузевої економіки і підприємництва» входить до навчальних планів з кожної

професії, яку набувають учні закладів професійно-технічної освіти.

Два заклади вищої освіти області здійснюють навчання ведення підприємницької діяльності: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (далі – СУНУ) та Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка (далі – ЛНУ).

У СУНУ на постійній основі здійснюють діяльність:

Ресурсний центр зі сталого розвитку, одним з основних завдань якого є сприяння розвитку стратегічних партнерських відносин з органами державної влади, бізнесом, громадським суспільством та міжнародними організаціями;

Центр фінансової грамотності, створений з метою підвищення обізнаності у сфері управління особистими фінансами серед студентів і школярів;

Стартап Школа, яка покликана сприяти розвитку інноваційного середовища в регіоні як складової частини загальноукраїнської університетської інноваційної екосистеми;

Центр розвитку кар'єри, який сприяє подальшому працевлаштуванню студентів, підтримує підприємницькі ініціативи шляхом надання консультаційно-інформаційних послуг, проведення тренінгів, семінарів.

Центром розвитку кар'єри спільно з профспілковою організацією студентів СУНУ створено Школу лідерства, програма діяльності якої розрахована на 2019-2020 навчальний рік і містить теоретичні та практичні модулі з вивчення базових навичок лідерства. Під час проходження основних етапів програми школи учасники працюють над вирішенням кейсів та реалізацією власних проєктів, впровадження яких сприятиме досягненню позитивного ефекту в соціальному середовищі.

На базі ЛНУ функціонують:

філія інституту економіки промисловості Національної академії наук України;

Комунікаційно-консультаційний центр для забезпечення економічного супроводу грантової політики міжнародних благодійних організацій – інноваційна форма забезпечення освітнього процесу та взаємодії з суб'єктами МСП. Комунікаційно-консультаційний центр *співпрацює* з ГО «Ресурс. Допомога. Розвиток» (м. Северодонецьк) – партнером міжнародних благодійних організацій. В рамках такої співпраці проводиться моніторинг бенефіціарів (отримувачів) гуманітарної організації «Всесвітня Єврейська Допомога» (World jewish relief, Ізраїль), яким надано обладнання для ведення мікропідприємництва в галузях молочного тваринництва, птахівництва та бджолярства в Новоайдарському районі.

Вищезазначені заклади запроваджують неформальну освіту з питань ведення бізнесу та підприємницької діяльності.

Крім того, *науковцями* кафедри економіки, маркетингу та підприємництва ЛНУ розроблено загальноуніверситетський проєкт «Підприємницька культура: формування та реалізація в умовах євроінтеграційної стратегії розвитку України», в рамках якого в 2020 році з метою впровадження в освітній процес елементів дуальної освіти планується створення науково-виробничої лабораторії «Школа бізнесу».

Відокремленим підрозділом «Регіональний центр професійної освіти ЛНУ організовано (28 березня, м. Старобільськ) зустріч студентів з підприємцями, які отримали гранти від ПРООН на започаткування власної справи (25 учасників), під час якої бізнесмени розповіли про свої історії успіху та ознайомили молодь з напрямками підтримки підприємницької діяльності в регіоні.

Луганський національний аграрний університет (далі – ЛНАУ) співпрацює з проектом «Економічна підтримка Сходу України» USAID з питань розвитку дуальної освіти, міжнародного обміну освітніми програмами тощо. На базі ЛНАУ відбувся «круглий стіл» «Напрями розвитку аграрної освіти в регіоні» (13 червня, м. Старобільськ) за участі представників проекту USAID та проекту «Підтримка ЄС Сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування» FAO, освітніх закладів та підприємців, під час якого обговорили проблеми розвитку освіти у сфері сільського господарства, перспективи розвитку закладів професійно-технічної аграрної освіти.

22 зацікавлені особи пройшли навчання в «Школі малого і середнього підприємництва» (05 червня – 09 липня, м. Северодонецьк) в рамках проекту, що реалізується Фондом Василя Хмельницького К. Fund, метою якого є розробка бізнес-плану для вже існуючого або нового підприємства.

Із запланованих 20 заходів Програми реалізовано 3, знаходяться на стадії реалізації 17.

Протягом 2019 року на реалізацію заходів Програми фактично використано 3 231,7 тис. грн з інших джерел, що складає 99,8 % до запланованої суми фінансування. З обласного бюджету кошти не використовувалися.

Одноразову виплату допомоги по безробіттю у сумі 2 058,6 тис. грн отримали та відкрили власну справу 54 безробітні особи.

Підприємницьким структурам передано в оренду 297 приміщень загальною площею 77,1 тис. м² та у власність – 8 приміщень площею 6,2 тис. м².

До виконання робіт / послуг за державні кошти залучено 982 суб'єкти малого підприємництва. За результатами укладено 1 996 договорів на загальну суму 182,6 млн грн.

Суб'єкти МСП були учасниками 5-ти форумів: 3-х міжнародного, 2-х регіонального значення та 6-ти виставок: 3-х міжнародних, однієї національної, 2-х регіональних. До заходів залучено 138 підприємців.

Представники бізнесу здійснили навчальні візити до Республіки Польща (18 учасників), м. Львів та Львівської області, м. Дніпро, м. Полтава, м. Запоріжжя (52 учасника) тощо.

Протягом дії Програми організовано та проведено для підприємницьких структур області:

4 робочі зустрічі з головою обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації з питань залучення інвестицій, енергетичної незалежності Луганщини, розмитнення товарів, встановлення взаємодії між органами влади та бізнесу та 3 робочі поїздки до Троїцького і Біловодського районів (88 суб'єктів МСП);

6 зустрічей щодо пошуку фінансових партнерів, започаткування власного бізнесу, кредитування інвестиційних проєктів, розробки та реалізації стратегічних документів, присвячених розвитку МСП тощо (60 суб'єктів МСП);

15 виїзних зустрічей на тему: «Вивчення проблем розвитку підприємництва, зайнятості населення та розвитку професійної освіти молоді та дорослих в містах та районах Луганської області», за результатами яких визначено потребу ринку праці регіону на найближчі три роки (300 підприємців);

науково-практичну конференцію з питань особливостей проведення комплексу польових робіт (45 виробників сільськогосподарської продукції);

презентацію програми «FinancEast», що реалізується KfW через НУФ (26 суб'єктів МСП);

7 засідань «круглих столів» з питань співпраці влади, бізнесу і науки, реалізації міжнародних проєктів в регіоні та реалізації проєкту «Мережа НГО – центрів підтримки бізнесу» ПРООН (63 особи);

16 тренінгів на теми: «Управління фінансами сільськогосподарських підприємств», «Проєктний менеджмент та управління проєктами», «Підтримка домогосподарств», «Навички трудового господарства», «Написання бізнес-планів», «Розвиток бізнес-навичок» тощо (305 осіб);

23 семінари з питань харчової промисловості, агропромислового розвитку та співпраці з міжнародними донорами тощо (624 учасники);

урочистості, присвячені Дню підприємця, Дню туризму та Дню фермера (40 підприємців).

Проходили навчання за курсом «*Основи бізнес-планування*» 53 особи, за професіями, що сприяють започаткуванню власної справи, – 313.

Центрами зайнятості *проведено: 135 семінарів* «Як розпочати свій бізнес?», 28 тренінгів та 42 групові заходи «Презентації професій».

На базі центрів зайнятості Програмою ООН з відновлення та розбудови миру *проведено 16 5-ти денних бізнес-тренінгів* з розвитку навичок підприємництва, створення бізнес-ідей, складання бізнес-планів (320 учасників).

Програмою ООН із відновлення та розбудови миру протягом вересня-жовтня на сході України проведено 2 конкурси бізнес-грантів серед суб'єктів МСП. За результатами конкурсів присуджено 78 грантів підприємцям Луганської області.

Реалізація Програми *сприяла створенню в області нових робочих місць*. За інформацією органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій у 2019 році в області за рахунок МСП створено 3 156 нових робочих місць (IV квартал – 512).